

Datum

2019-08-06

Vår referens

Annica Eriksson

Utvecklingssekreterare

annica.eriksson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7) STK-2019-703

Sammanfattning

Socialdepartementet fick i uppdrag att se över formerna för statens bidrag till ideella kvinno- och tjejjourer. Från och med den 1 april 2019 ingår frågor om statens stöd till ideella kvinno- och tjejjourer och andra civilsamhällesorganisationers arbete rörande mäns våld mot kvinnor i Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde. Målsättningen var att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för dessa organisationer och samtidigt bidra till ett fungerande brottsofferstöd. Det är viktigt att statsbidragen till ideella organisationer inte utformas så att de riskerar att undergräva kommunernas ansvar, samtidigt som det är viktigt att dessa organisationer har möjlighet att genomföra insatser som kompletterar det kommunala åtagandet. Ärendet har skickats på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden som ställer sig positiv till förslaget om en ny förordning med ett mer samlat och långsiktigt statligt bidragsgivande.

Promemorians analys av situationen för de ideella organisationerna bedöms vara relevant och promemorians förslag bedöms öka jämställdheten då alla former av våld inkluderas. Förfarandet med att ansöka om medel genom olika statsbidragsprocesser anses vara administrativt betungande för organisationerna. Finansieringen av dessa organisationer i deras roll som kompletterande aktör till det kommunala åtagandet behöver säkras. Det statliga stödet har inte bidragit till att förtydliga kommuners och kvinnojourers olika roller och ansvar. Att socialtjänst finansieras genom offentliga bidrag till civilsamhället innebär för jourerna att det blir mindre medel över till det som både kommunala och statliga bidrag egentligen syftar till, det vill säga att stärka de ideella organisationerna i rollen som opinionsbildare och givare av kompletterande medborgarservice. I den mån de lokala kvinnojourerna har använt sig av statsbidrag eller annat lokalt stöd för att hålla nere priserna på sitt skyddade boende är bedömningen att kostnaderna efter den nya förordningen träder i kraft, kommer att öka. Detta kan innebära ökade dygnskostnader för placeringar på skyddat boende och därmed ökade kostnader för kommunen.

Förslaget är att ställa sig positiv till promemorians förslag med beaktande av remissinstansens synpunkter.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och översänder det till Arbetsmarknadsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7)
- Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7)
- Remissvar från arbetsmarknads- och socialnämnden
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 190805 Remiss från Arbetsmarknadsdepartementet - Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7)
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 190617 §204 med Särskilt yttrande (M+C)
- Förslag Yttrande Ny modell för statsbidrag till vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet (Ds 2019:7)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-08-05

Kommunstyrelsen 2019-08-14

Beslutet skickas till

Arbetsmarknadsdepartementet

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Ärendet

Barn-, äldre- och jämställdhetsministern gav en utredare i uppdrag att för Socialdepartementets räkning se över formerna och villkoren för statens bidrag till ideella kvinno- och tjejjourer¹. Målsättningen med uppdraget var att identifiera möjliga sätt att skapa långsiktiga ekonomiska förutsättningar för dessa organisationer och samtidigt bidra till ett fungerande brottsofferstöd inom kommuners och landstings ansvarsområde. Inom ramen för uppdraget har bland annat undersökts vilka effekter statsbidraget hittills har haft på kommunernas finansiella åtaganden. Resultaten visar att:

- Kommunerna generellt sett inte har sänkt föreningsbidragen.
- Det förekommer att kommunerna inte fullt ut ersätter kvinnojourer för insatsen skyddat boende.
- Det förekommer att kommunala bidrag och statsbidrag används till att finansiera skyddat boende, i strid med bidragens syfte.

Att socialtjänst finansieras genom offentliga bidrag till civilsamhället innebär för jourerna att det blir mindre medel över till det som både kommunala och statliga bidrag egentligen syftar till, det vill säga att stärka de ideella organisationerna i rollen som opinionsbildare och givare av kompletterande medborgarservice. När kvinnojourer är utförare av socialtjänst ska de få uppdragsersättning med beaktande av regelverket om statligt stöd och offentlig upphandling. Att lämna bidrag istället för att ge uppdragsersättning riskerar att stå i strid med dessa regelverk. Det finns också en risk för att det blir otydligt för kommuner och kvinnojourer när det offentliga regelverket är tillämpligt på insatsen skyddat boende. Detta i sin tur leder till rättsosäkerhet för de som vistas i boendet.

¹ Från och med den 1 april 2019 ingår frågor om statens stöd till ideella kvinno- och tjejjourer och andra civilsamhällesorganisationers arbete rörande mäns våld mot kvinnor i Arbetsmarknadsdepartementets ansvarsområde.

Utredningen är skickat på remiss till arbetsmarknads- och socialnämnden.

Bakgrund

Stöd till brottsoffer är ett offentligt åtagande men det finns oklarheter avseende vilket uppdrag som kommunen respektive kvinnojourer har för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor. I betänkandet Kvinnofrid, som låg till grund för den kvinnofridsproposition som beslutades av riksdagen 1998, föreslogs att kommunens ansvar för våldsutsatta kvinnor skulle tydliggöras i socialtjänstlagen. Samtidigt föreslogs att statsbidragen till kvinnojourerna skulle öka, med motiveringen att kvinnojourerna hade brist på personella resurser. Åtta år senare identifierades gråzonen i betänkandet ”Att ta ansvar för sina insatser (SOU 2006:65)”;

Det ställs exempelvis krav på att kommunerna ska ta ett större ansvar och skärpa sina insatser för våldsutsatta kvinnor. Samtidigt ställs det krav på mer resurser till de ideella kvinnojourerna. Vem ska vara ett komplement till vem och vems är egentligen ansvaret?

Kvinnor och barn som är utsatta för våld av närstående är en mycket utsatt grupp som omfattas av det offentligas ansvar för brottsofferstöd. Socialtjänstlagen är tydlig kring det yttersta ansvaret. Under senare år har flera utredningar och myndighetsrapporter visat att samhällets insatser på området fortfarande har betydande brister. Ideella organisationer står i många kommuner alljämt för en stor del av det riktade brottsofferstödet.

Kommunen ansvarar för att ge skydd och stöd till brottsoffer

Det framgår av socialtjänstlagen att socialnämnden ansvarar för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver². I 5 kap. 11 § SoL tydliggörs särskilt socialnämndens ansvar för brottsoffer och deras närstående. Likaså tydliggörs i bestämmelsen ansvaret för att ge stöd till våldsutsatta kvinnor, barn som utsatts för brott och barn som bevittnat våld. Socialstyrelsen har även tagit fram föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer, som innehåller närmare bestämmelser om socialnämndens och vårdgivares ansvar³. Socialnämnden ansvarar alltså för att enskilda vid behov ska kunna få skydd och stöd, och en av de insatser som vid behov kan erbjudas är skyddat boende (prop. 2006/07:38 s. 44). Skyldigheten att tillhandahålla skyddat boende stadgas i Istanbulkonventionen och Brottsofferdirektivet⁴.

Statens roll och åtagande

Det offentliga åtagandet för brottsoffer handlar om att säkerställa att den enskilda brottsutsatta ska få det skydd och stöd som personen behöver. Det offentligas ansvar gäller samtliga brottsoffer⁵. Målsättningen för statens politik för det civila samhället är att förbättra villkoren för det civila samhället som en central del av demokratin. Detta sker genom att utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga samt stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden. Statens stöd till det civila samhället har ett annat övergripande syfte än det som är det offentliga åtagandet att ge skydd och stöd till brottsoffer. Detta innebär att statliga insatser riktade till kommunerna borde vara statens primära åtgärd för att stärka skyddet och stödet till enskilda.

² 2 kap. 1 § SoL.

³ SOSFS 2014:4.

⁴ prop. 2013/14:208 s. 94 f., prop. 2014/15:77 s. 13 samt Ds 2014:14 s. 101 f.

⁵ 2 kap. 1 § och 5 kap. 11 § socialtjänstlagen [2001:453], SoL.

Centrala begrepp

Uttrycket *ideell organisation* är en beteckning för alla civilsamhällets organisationer oavsett associationsform. Därri ryms ideella föreningar, stiftelser och trossamfund samt vissa ekonomiska föreningar. Ett annat begrepp med i princip motsvarande innebörd är idéburen organisation. Med hänsyn till att beteckningen ideell organisation är väl inarbetad och frekvent använt i förhållande till statsbidrag på detta område, används i denna promemoria huvudsakligen beteckningen ideell organisation. *Föreningsbidrag* är de kommunala bidrag som kommuner kan lämna till föreningar som bedriver verksamhet som kompletterar kommunens.

Rätten till stöd och skydd i förhållande till rätten att bedriva organisation

Politiken för det civila samhället syftar ytterst till att slå vakt om ett fritt och demokratiskt samhälle. Organisationernas självständiga roll i demokratin ska ses som utgångspunkten. Denna roll har sin utgångspunkt i en grundlagsskyddad rättighet och staten kan rikta statsbidrag till organisationer som utövar denna rättighet. På lokal nivå kan kommuner ge stöd till lokala organisationer i form av föreningsbidrag. Denna rättighet ska skiljas från rätten som tillkommer enskilda att vid behov få stöd och hjälp av socialnämnden⁶. Om socialnämnden beslutar om stöd och hjälp till en enskild, kan nämnden överlåta genomförandet av insatsen till en annan utförare, exempelvis en ideell kvinnojour. Det blir då fråga om en avtalsituation mellan kommunen och den som genomför insatsen, för vilken uppdragsersättning ska utgå i enlighet med regelverket för upphandling.

Ideella organisationers finansieringskällor

Ideella organisationer har i regel en rad olika finansieringskällor, såsom intäkter av olika slag (till exempel medlemsavgifter, försäljning av varor och tjänster), bidrag från kommuner och landsting, statsbidrag, gåvor och donationer samt ersättning för offentliga uppdrag. Inom ramen för Myndigheten för ungdoms och civilsamhällesfrågor (MUCF) årliga uppföljning av villkoren för det civila samhället bad myndigheten civilsamhällets organisationer med social inriktning att uppskatta vilka inkomstkällor som är de mest betydelsefulla för organisationerna. Runt en fjärdedel av organisationerna uppgav bidrag för verksamheten från kommun, stat eller region som en av de enskilt viktigaste inkomstkällorna. En annan lika viktig inkomstkälla var ersättning för offentligt upphandlad verksamhet respektive ersättning från andra uppdrag åt offentlig sektor. Statskontoret uttryckte oro över detta förhållande, mot bakgrund av att den ideella sektorn ska vara oberoende och självständig i förhållande till offentliga aktörer. Det varierar dock hur beroende olika organisationer är av statligt stöd. Enligt Socialstyrelsens utvärdering av statsbidrag till vissa organisationer på det sociala området framgår att organisationerna är olika beroende av detta statsbidrag. För riksorganisationerna för kvinno- och tjejjourer utgör statsbidraget i praktiken den huvudsakliga inkomstkällan.

Utredningens överväganden och förslag

Att skapa förutsättningar för ett brottsofferstöd av god kvalitet till våldsutsatta barn och vuxna är bland annat en jämställdhetsfråga, eftersom de allra flesta som utsätts för våld i nära relationer är kvinnor och deras barn. Barnen har många gånger själva bevittnat våld eller utsatts för våld.

⁶ se 2 kap. 1 §, 4 kap. 1 § och 5 kap. 11 § SoL.

Dessutom är det främst kvinnor som är verksamma i kvinno- och tjejjourerna. Analysen i denna promemoria tyder på att det förekommer att kvinnojourerna inte får full kostnadsersättning för de socialtjänstinsatser som de genomför på uppdrag av kommunen. Det är viktigt att statsbidragen till ideella organisationer inte utformas så att de riskerar att undergräva kommunernas ansvar, genom att finansiera sådan verksamhet som faller inom ramen för det kommunala åtagandet. Samtidigt är det angeläget att fortsatt stödja civilsamhällets organisationer så att de kan fortsätta att vara röstbärare och driva på samhällsutvecklingen på området. Det är likaså viktigt att dessa organisationer har möjlighet att genomföra insatser som kompletterar det kommunala åtagandet. För vissa utsatta kan kontakten med den ideella organisationen vara en första möjlighet att anonymt och förutsättningslöst tala om det man varit med om. Med denna utgångspunkt presenteras i det följande förslag till en ny förordning om statsbidrag till vissa organisationer inom brottsofferområdet samt överväganden rörande finansieringen av skyddade boenden som drivs av ideella organisationer.

6.1 En samlad förordning för statens stöd till ideella organisationer på området våld mot kvinnor

Statens bidrag till ideella organisationer som bedriver verksamhet med huvudsakligt ändamål att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor bör samlas i en förordning och bör även omfatta stöd till vissa brottsoffer oavsett kön och könstillhörighet. Syftet med statsbidraget bör vara att stödja utvecklingen av ett civilt samhälle som genom att stödja eller förbättra situationen för brottsoffer eller förebygga eller motverka våld förbättrar levnadsvillkoren för de som utsatts eller riskerar att utsättas för våld. Statsbidraget bör kunna lämnas till riksorganisationer, organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse och lokala organisationer.

6.1.1 Behov av förändring

De lokala organisationerna uppger att förfarandet med att ansöka om medel genom olika statsbidragsprocesser är administrativt betungande. Även Socialstyrelsen har en tung administrativ börda, i form av att bedöma, besluta om och kontrollera användningen av de olika bidragen, inklusive att bevaka att bidrag inte ges med överlappande syften.

Avgränsningar mot socialnämndens ansvar

Det är viktigt att fastslå att kommunens ansvar för våldsutsatta vuxna och barn innebär ett betydligt bredare uppdrag än det som kan tillhandahållas av lokala kvinnojourer. I kommunens ansvar ingår bland annat att vid behov kunna ge ekonomiskt bistånd, ansvara för att barn får det stöd och skydd de behöver samt säkerställa skolgång och tillgång till hälso- och sjukvård. Vuxna ska vid behov kunna få insatser i form av föräldraskapsstöd och andra relevanta insatser. Av detta följer att kvinnojourer å ena sidan och det offentliga åtagandet å andra sidan inte är utbytbara storheter. Kvinno- och tjejjourer är ett viktigt komplement till det offentliga åtagandet och kan, om de själva vill det, utföra insatser på uppdrag av socialnämnden.

Långt ifrån alla våldsutsatta kvinnor och flickor kommer i kontakt med civilsamhällets organisationer. Däremot kommer många i kontakt med hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Av Socialstyrelsens senaste rapport om dödsfallsutredningar framgår exempelvis att nästan alla vuxna som myndigheten utredde 2016–2017 hade varit i kontakt med hälso- och sjukvården, socialtjänsten och/eller andra myndigheter en tid före sin död. För att alla våldsutsatta som behöver skydd och stöd ska kunna uppmärksammas och erbjudas relevanta insatser räcker det alltså inte att förlita sig på det arbete som genomförs av ideella kvinno- och tjejjourer.

Stöd till våldsutövande män eller hbtq- personer omfattas inte av de särskilda satsningarna.

Mansjourer och liknande organisationer som arbetar med våldsförebyggande åtgärder riktade till män och pojkar har inte kunnat få del av regeringens särskilda satsningar inom ramen för förordningen om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer. Inte heller nås de organisationer som arbetar med att ge stöd och skydd till våldsutsatta hbtq- personer av satsningarna. Detta eftersom förordningen om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer är inriktad på kvinno- och tjejjourers arbete mot mäns och pojkars våld mot kvinnor och flickor.

6.1.2 En ny förordning med utgångspunkt i det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet⁷ och den nationella strategin

Den nya förordningen bör begränsas till de statsbidrag som Socialstyrelsen handlägger. Den nya förordningen ger anledning att fundera över hur eventuella överlappningar med andra statsbidrag ska hanteras. Att viss överlappning mellan olika statsbidrag uppstår är ofrånkomligt och gäller redan i förhållande till nu befintliga statsbidrag.

6.1.3 Förordningens tillämpningsområde och syfte

Statsbidrag ska få lämnas till ideella organisationer som bedriver verksamhet med huvudsakligt ändamål att stödja eller förbättra situationen för brottsoffer eller som arbetar förebyggande eller motverkande, inom områdena:

- våld mot kvinnor,
- våld i nära relationer,
- hedersrelaterat våld eller förtryck, eller
- prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Syftet med statsbidraget ska vara att stödja utvecklingen av ett civilt samhälle som genom sådan verksamhet som anges ovan bidrar till att förbättra levnadsvillkoren för de som utsatts eller riskerar att utsättas för våld. Avsikten med förordningen är att stödja ideella organisationers arbete i rollen dels som opinionsbildare, dels att ge service till kommuninvånare utom ramen för det offentliga uppdraget.

Särskilt om hedersrelaterat våld och förtryck

I begreppet våld i nära relationer ryms i huvudsak även hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive dess särskilda uttryck i form av tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Hedersrelaterat våld och förtryck kan drabba även den som inte har en nära relation med den som utövar våldet.

Anhörigstöd

Av den nya förordningens tillämpningsområde går inte direkt att utläsa att stödet till brottsoffer även avser deras anhöriga. Avsikten är emellertid att sådant stöd ska kunna ges såvida den aktuella verksamheten bedöms uppfylla förordningens villkor och syften. Det finns exempel på organisationer på området som vid sidan av att ge stöd till brottsoffer även ger stöd till deras anhöriga. Genom att sådana organisationer får del av statsbidraget, kommer även arbetet med att ge stöd till anhöriga att stödjas.

6.1.4 Organisationer som omfattas av förordningen

Förordningen ska gälla för såväl riksorganisationer och organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse, som ideella organisationer som verkar på lokal nivå.

⁷ Det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet är att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

6.1.5 Förutsättningar för bidraget

Förutsättningarna för bidrag bör framgå av en särskild bestämmelse med utgångspunkt i det som gäller enligt förordningen om statsbidrag till vissa sociala organisationer med mera och förordningen om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer.

6.1.6 Stiftelser ska få ansöka om verksamhetsbidrag

Statsbidrag ska under vissa förutsättningar även få lämnas till en stiftelse. Stiftelsen får inte vara statlig eller kommunal och ska vara öppen för insyn.

6.1.7 Formen för bidraget

Statsbidrag i form av ett verksamhetsbidrag ska kunna lämnas till riksorganisationer eller organisationer som bedriver verksamhet av riksintresse. Statsbidrag ska kunna lämnas till lokala organisationer i form av ett organisationsbidrag. Organisationsbidraget ska motsvara en sjättedel av tillgängliga medel och fördelas med ett fast belopp som är lika stort för samtliga sökande som beviljas bidrag. Statsbidrag i form av ett verksamhetsbidrag ska vidare kunna lämnas till lokala organisationer som bedriver verksamhet inom ett eller flera av de områden som avses i förordningens tillämpningsområde och för vissa angivna aktiviteter.

6.1.8 Handläggning av bidragsärenden

Socialstyrelsen ska vara handläggande myndighet för statsbidrag enligt förordningen. Ansökan om bidrag enligt denna förordning ges in till Socialstyrelsen senast vid tidpunkt som myndigheten bestämmer. Bidrag ska kunna lämnas för en tidsperiod om två år. Om det finns skäl för det kan ett beslut om bidrag i stället avse ett år. Beslut om bidrag ska kunna överklagas. För att säkerställa en korrekt och effektiv användning av statsbidraget ska organisationer som erhållit bidrag lämna en årlig redovisning över hur medlen har använts.

6.2 Ekonomiska förutsättningar för ideella organisationer som driver skyddade boende

Ersättningen till ideella kvinnojourer som tar emot enskilda i ett skyddat boende på uppdrag av en socialnämnd är uppdragsersättning. Regeringen bör ge en lämplig aktör i uppdrag att undersöka hur kommunerna anlitar enskilda verksamheter och finansierar insatsen skyddat boende. Ekonomiskt stöd till ideella organisationer som driver skyddade boenden kan lämnas under förutsättning att det finns ett tillämpligt undantag för stödet i EU:s statsstödsregler. I uppdraget har ingått att analysera förutsättningarna för ekonomiskt stöd till ideella organisationer som driver skyddade boenden, i rollen som utförare av kommunal socialtjänst.

Frågan kan sägas innehålla två delfrågor: hur ersätter kommuner ideella organisationer som driver skyddade boenden som utförare av socialtjänst, och vilka möjligheter finns det att lämna statsbidrag till ideella organisationer som driver skyddade boenden inom ramen för reglerna om statsstöd.

Uppdragsersättning till ideella organisationer som driver skyddade boenden

Det har i denna promemoria bedömts att drift av skyddat boende på uppdrag av socialnämnden utgör ekonomisk verksamhet. Det betyder att en kvinnojour med verksamhet i form av skyddat boende bedriver ekonomisk verksamhet i den del som avser det skyddade boendet. Om kommunen ger en ideell kvinnojour i uppdrag att genomföra en insats i form av skyddat boende, är detta dessutom ett köp av en tjänst som kan omfattas av regelverket om offentlig upphandling, dvs. lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, eller lagen (2008:962) om valfrihetssystem LOV.

6.2.1 Förutsättningar för statligt stöd till skyddade boenden som drivs av ideella organisationer

Kvinnojourer kan ansöka om statsbidrag för att utveckla kvaliteten i skyddade boenden, enligt de särskilda utvecklingsmedel som Socialstyrelsen fördelar. Användningen av bidraget är dock begränsad till att förbättra barns villkor i skyddat boende. Medel får inte användas till att täcka personalkostnader eller lokalhyra i skyddat boende. Lokala kvinnojourer kan även beviljas medel enligt förordningen om statsbidrag till kvinno- och tjejjourer och använda dessa till säkerhetsåtgärder i skyddat boende.

Kraven på skyddade boenden har förtydligats

De allmänna kraven på att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet gäller för stöd och skydd till enskilda⁸. Därutöver finns inga specifika kvalitetskrav för skyddat boende. Drift av sådant boende är heller inte tillståndspliktigt. Skyddat boende är att betrakta som ekonomisk verksamhet. För sådan verksamhet gäller EU:s statsstödsregler⁹. Dessa regler tar sikte på att förhindra att konkurrensen på marknaden snedvrids. Kvalitetshöjande insatser för skyddade boenden som drivs av ideella organisationer bedöms till övervägande del omfatta ekonomisk verksamhet. Det krävs därmed att det finns ett undantag enligt EU:s statsstödsregler för att stödet ska få lämnas¹⁰. I denna promemoria bedöms att de så kallade altmarkkriterierna inte är uppfyllda¹¹.

Remissinstansens yttrande

Arbetsmarknads- och socialnämnden ställer sig positiv till förslaget om en ny förordning med ett mer samlat och långsiktigt statligt bidragsgivande för vissa ideella organisationer inom brottsofferområdet. Särskilt positivt är att bidragen ska kunna sökas för två år åt gången, förslaget ger organisationerna förutsättningar för stabilitet och långsiktig planering samt mindre administration, något som efterfrågas av den ideella sektorn.

Gränsdragningar och samverkan

Arbetsmarknads- och socialnämnden ser att gränsdragningar mellan föreningarnas öppna verksamhet (som kan erhålla bidrag) och den delen som föreningen inte ska erhålla bidrag för, är svår. I kommunens samverkan med organisationerna kring våldsutsatta ser nämnden att skydd, stöd, öppen verksamhet och det förebyggande arbetet överlappar varandra och har inte helt tydliga avgränsningar. Därför ser nämnden att ett organisationsbidrag som syftar till att stärka hela organisationen med skydd och stöd för våldsutsatta vore lämpligt, när Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) och EU:s statsstödsregler så tillåter. Nämnden erfar att samverkan med ideella organisationer är av stor vikt för ett långsiktigt hållbart samhälle. Det finns ett stort behov av att ytterligare utreda de andra möjligheter som finns till partnerskap och avtal med ideella organisationer som utför kompletterande socialt arbete, och nämnden avvaktar därför regeringens utredning ”En tydlig definition av idéburna aktörer i välfärden (Dir 2018.46)” som presenteras i december 2019.

Konsekvenser för kommuner

I den mån de lokala kvinnojourerna har använt sig av statsbidrag eller annat lokalt stöd för att hålla nere priserna på sitt skyddade boende, bedömer nämnden att kostnaderna om den nya

⁸ 3 kap. 3 § SoL.

⁹ artiklarna 107–109 i EUF-fördraget.

¹⁰ se avsnitt 4.2.5.

¹¹ Altmarkkriterierna; Kriterierna avser att säkerställa att ersättningen inte innebär någon överkompensation som kan snedvrیدا konkurrensen på andra marknader.

förordningen träder i kraft, kommer att öka. Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att detta kan innebära ökade dygnskostnader för placeringar på skyddat boende och därmed ökade kostnader för socialnämnden. Denna ändring i det statliga bidragsgivandet kommer med stor sannolikhet också att innebära ändringar i det kommunala bidragsgivandet till kvinnojourer. Arbetsmarknads och socialnämnden kommer att se över bidragsgivandet till kvinnojourer utifrån det nya förslaget.

Konsekvenser för de idéburna organisationerna

Arbetsmarknads- och socialnämnden bedömer att ändringarna i utredningen kommer att påverka de lokala kvinnojourerna eftersom de inte längre kommer att kunna erhålla statliga medel för sitt skyddade boende. Kommunen ställer höga krav på kvinnojourer och dess professionalitet eftersom de utför socialt arbete. Nämnden ser därför att kvinnojourer har behov av att kunna planera sin verksamhet och ha en viss långsiktighet för att utbilda personal och säkerställa kvalitet i sin verksamhet. Därför ser nämnden positivt på möjligheten att söka bidrag för två år i rad och inte heller behöver ha ”utvecklingskaraktär” på inriktningen för de aktiviteter de sökt medel för. Verksamhetsbidraget kommer i den nya förordningen kunna sökas av andra organisationer än bara kvinno- och tjejjourer. Arbetsmarknads- och socialnämnden ser att förändringen kan innebära att fler föreningar som inte tillhör de stora riksorganisationerna kommer att börja arbeta mer aktivt med frågorna. Detta är positivt, men det finns en risk för att det påverkar kvinnojourernas bidrag och därmed deras möjligheter att hjälpa våldsutsatta kvinnor.

Konsekvenser för våldsutsatta

Om det statliga stödet till kvinnojourers skyddade boende försvinner, kommer organisationerna att få svårare att finansiera hela sin verksamhet. I sin tur kan det leda till att verksamheter som ger skydd och stöd till våldsutsatta tvingas minska sin verksamhet eller sluta. Nämnden bedömer att det kan innebära färre insatser för målgruppen samt en högre tröskel för att söka hjälp. Nämnden ser vidare att vissa våldsutsatta inte kommer att kunna erbjudas plats på skyddat boende, om inte kvinnojourer får ersättning för dem genom placeringar av socialtjänsten. Detta rör våldsutsatta som av olika anledningar inte söker sig till myndigheter, till exempel de som inte vill anmäla till polis och socialtjänst eller personer som saknar personnummer. Dessa har tidigare kunnat beredas platser i skyddat boende hos kvinnojourer delvis med hjälp av statligt och kommunalt bidrag. De våldsutsattas syn på vilken hjälp de får och vad som är viktigt för att söka hjälp saknas enligt arbetsmarknads- och socialnämnden i underlaget till den nya förordningen.

Moderaterna och Centerpartiet, särskilt yttrande.

Stadskontorets bedömning

Promemorians förslag om en samlad förordning för statens stöd till ideella organisationer som bedriver verksamhet med huvudsakliga ändamål att förbättra situationen för brottsoffer eller som arbetar förebyggande inom området är positivt. Det gynnar jämställdheten då alla former av våld ingår i förslaget. Förslaget stärker kraven på organisationerna avseende demokratisk uppbyggnad och demokrativillkor, vilket förväntas bidra med positiva konsekvenser för stadens invånare ur ett mångfaldsperspektiv. Promemorian ligger även i linje med det globala jämställdhetsmålet enligt agenda 2030.

Den åldersgrupp som löper störst risk att utsättas för våld, sexualbrott och hatbrott är unga

mellan 16 och 24. Det är också i denna grupp som andelen unga som utsätts för homofobiska hatbrott är högst. Pojkar är enligt Ungdomsstyrelsen betydligt oftare inblandade i olika våldshändelser jämfört med flickor och en påfallande stor andel av de misstänkta för sexualbrott, misshandel och homofobiska hatbrott är pojkar ¹².

Stadskontoret delar utredningens analys och bild av situationen för de ideella organisationerna. Förfarandet med att ansöka om medel genom olika statsbidragsprocesser är administrativt betungande. Finansieringen av organisationerna i deras roll som kompletterande aktör till det kommunala åtagandet behöver säkras. Det statliga stödet har inte bidragit till att förtydliga kommuners och kvinnojourers olika roller och ansvar. Socialtjänsten ska inte finansieras genom offentliga bidrag till civilsamhället utan de statliga bidragen ska stärka opinionsbildning och det våldspreventiva arbetet som ligger utanför ramen för det offentliga uppdraget.

Förslag till yttrande

Förslaget är att ställa sig positiv till promemorians förslag med beaktande av remissinstansens synpunkter.

Ansvariga

Jan Åke Troedsson Ledningsstrateg
Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare
Andreas Norbrant Stadsdirektör

¹² Ungdomsstyrelsen (2013) - Unga och Våld – en analys av maskulinitet och förebyggande verksamhet.